

zvonika hvaležni. Danes namreč ljudje s humanistično izobrazbo, tisti, ki jih označujemo za umetnike, in celo novinarji neradi eksaktno določajo količine. Kdor navaja statistične podatke, se danes običajno opravičuje, češ »oprostite, da vas morim s številkami«. Levstik pa je s svojim poročilom o merah záplaškega zvonika izpričal, da so bile nekatere osnove modularnega komponiranja pred sto leti pri nas še žive.

OPOMBE

Literatura: Fran Levstik, Popotovanje iz Litije do Čateža, SG 1858; Ernst Neufert, Bauordnungslehre (West Berlin, 1961); Milica Detoni, Modularna rekonstrukcija Emone (rokopis, 1961); Tine Kurent, Izbor preferencialnih modularnih mer za dimenzioniranje gradbenih elementov (Tiskovna komisija univerze v Ljubljani, 1961).

BLAZNIK IN KRAJEVNA ZGODOVINA

28. junija 1965 je dr. Pavle Blaznik stopil v enoinšestdeseto leto starosti z enako delovno vnemo kot je bila dosedanja. Vztrajno razvija svoj znanstveni program, ki si ga je načrtal že s svojimi prvimi deli in posebej z disertacijo o nastanku kmetij v Selški dolini. Od večine drugih sodobnih slovenskih zgodovinarjev ga razlikuje morda prav to potrpežljivo, dosledno in načrtno razvijanje enotnega, po kraju in stroki specializiranega programa skozi več desetletij, delovnega programa, ki je kljub navidezni omejitvi tako obsežen, da je vreden, da si ga zgodovinar izbere za svoje življenjsko delo. V jedru tega programa so ljudje okrog Škofje Loke, rodovi, ki so skoraj tisočletje preživljali mirne in burne čase v območju obeh Sor pod freisinškim loškim gospodvom. Blaznika pri tem zanima predvsem vse tisto, kar je najbolj elementarnega in odločujočega za njihovo življenje, proizvodnja — največ agrarna, pozneje tudi druga — in družbeno razmerje do zemljiškega gospostva. Razvoj skuša Blaznik kar moč zagrabiti pri samem začetku in mu slediti skozi vso fevdalno dobo, ga po postopkih, ki jih je v veliki meri sam razvil glede na slovenske razmere, rekonstruirati iz listin, urbarjev in davčnega gradiva. Ko ti obsežni viri, ki bi bili sami po sebi neveščemu mustasti, spregovore v Blaznikovi obdelavi, bo bralec le redkokdaj slutil, koliko drobnega dela leži med njimi in tem, kar je v strnjeni obliki objavljeno. Izdelana metoda in praksa v obdelavi agrarnih vprašanj omogočata Blazniku, da včasih poseže tudi izven freisinških ozemelj.

Naštevaje glavnih Blaznikovih del bi samo po sebi ne osvetlilo njihovega pomena, ki dejansko po izhodiščih, usmeritvi, tehniki in smotrih daleč presega na videz lokalni okvir. Ko se je v XIX. stoletju začelo zanimanje zgodovinarjev preusmerjati od kronističnega ali v najboljšem primeru esej-

stičnega podajanja pomembnih dogodkov tudi na gospodarstvo in družbo, je ta nova usmeritev sprožila vrsto sprememb, ki še do danes niso končane. Gibalo zgodovine je izgubljalo svoje posebljenje v posameznikih in zanimanje so vzbudili vzroki in oblike družbenega dogajanja. Prvi splošni orisi, ki so se naslanjali na nekaj najbolj dosegljivih podatkov, so odprli mnoge probleme in nakazali mnoge rešitve, od katerih so — kot pri vsakem odkrivanju novih področij — nekatere obveljale in nekatere ne. V zadnjem času pa je več ali manj samoniklo prišlo do spoznanja, da je treba pri gospodarski in družbeni zgodovini nadaljevati in včasih na novo začeti predvsem zopet pri izvirnem gradivu, raziskovati zgodovinsko dogajanje najprej v ožjem pojavnem okolju in graditi splošnejše pregledne na dobro obdelanih krajevnih dognanjih, ki morejo najbolj ohraniti svežino in neposrednost samega dogajanja in nuditi njegovo najbolj preprosto in naravno razlago.

Ne da bi bil kakor koli teoretično razglasil to smer, je Blaznik po nagnjenjih, sposobnostih in na srednjeveško agrarno zgodovino usmerjenem šolanju postal pri Slovencih njen najbolj vidni in dosledni predstavnik. Tako sklenjen, nadroben in zanesljiv pregled nastanka in razvoja kmetij ter njihove strukture ter družbenega položaja kmetov, kakršnega daje Blaznik v zaporednih delih za loško gospostvo, je izjemen celo pri narodih, ki so sicer v gospodarski zgodovini daleč pred nami. Zapletena posestna struktura gospostev dobiva v Blaznikovih obdelavah nazornejšo in prijemljivo podobo. V nadaljevanju njegovih del se nam ob kritični in bogato komentirani objavi nekaterih najpomembnejših virov obeta tudi prvi nadrobni pregled organizacije zemljiškega gospostva in njegove uprave na središču in po vaseh, pregled, ki bo odločilno prispeval h

konkretizaciji naših dosedanjih predstav, ki so temeljile na manj izčrpnih virih in zato bile nujno še nekoliko šablonske.

Blaznik se sam v največji meri drži napotkov, ki jih je na piranskem zborovanju slovenskih zgodovinarjev dal piscem krajevne zgodovine: »Nikdar si ne postavljajmo preširokih ciljev... Izhajajmo iz realnih tal. Izberimo si raje ožja področja, lotimo se manjših nalog, a te naloge opravimo vestno, točno in izčrpno. Naša analiza mora biti solidna, pri čemer se zavedajmo, da analitično delo ni lahko.« (Kronika III/3.) — Dejansko gradi Blaznik iz malega, toda tako solidno in načrtno, da se mu področja razraščajo in cilji postajajo čedalje višji — a vedno prijemljivi. Realnih tal se drži tako čvrsto, da je za rešitev mnogih najtežjih problemov starejše slovenske zgodovine že prispeval gradivo in dognanja, toda ne da bi posegel v samo polemiko. Njegova dognanja so vestna, točna in izčrpna in morda prav zato, ker stoji izven borbe mnenj, se vsak nadaljnji raziskovalec lahko s pridom opira na ta dognanja, ne da bi jih moral

sproti preverjati. Pri obravnavi mnogih področij naše agrarne zgodovine je uporaba in citiranje Blaznikovih del že postalo običaj. Marsikatero Blaznikovo dognanje pa v naši literaturi še ni polno izkoriščeno, kaj šele da bi prišlo do prave veljave v evropski gospodarski zgodovini, čeprav bi ta iz Blaznikovih del lahko črpala marsikatero ponaazorilo in pojasnilo k razvoju agrarnih sistemov. Naj bi vsaj sumarni pregled nastanka in razvoja kmetij, namenjen tujim znanstvenikom in povezan s splošnejšo problematiko, prišel med njegove prijemljive cilje, čeprav je teh gotovo še mnogo.

Prav zato, ker vemo, da je še sredi dela in mu želimo, da bi svoj program v kar največji meri izvedel, naj se ob tej priložnosti zadovoljimo samo s tem, da v našem časopisu ob 60-letnici sodelavca in sorednika dr. Pavla Blaznika zabeležimo njegovo delo v splošnih potezah, ne zato, da bi mu peli hvalo, marveč kot dokaz tega, da lokalna zgodovina v večjih rokah po svojem pomenu lahko postane mnogo več kot samo lokalna.

Sergij Vilfan

MUZEJSKE NOVICE

Muzeji so znanstvene in prosvetne ustanove, ki zbirajo, hranijo, proučujejo in razstavljajo gradivo prirodnozgodovinske, družbenozgodovinske in umetnostne vrednosti in tako dvigajo kulturo ljudstva.

Po značaju zbirk so muzeji splošni-kompleksni in posebni-specialni. Tako je Slovenski šolski muzej po svojem značaju specialni muzej, ki zbira gradivo za študij o razvoju šolskega pouka, učni in vzgojni vsebini šolstva, razvoju šolskega omrežja, delu pedagoških in strokovnih učiteljskih organizacij ter vodi pedagoško knjižnico, šolsko dokumentacijo in arhiv.

Težišče dela v muzeju je zbiranje dokumentarnega gradiva iz preteklosti in sedanjosti, obdelava in prikazovanje dobljenih rezultatov ob razstavljenih predmetih. Marsikdo misli, da šolski muzej po imenu, ki ga nosi, zbira le izdelke učencev, šolske knjige in stare predmete. Kdor pa pozna šolstvo, ve, da se organizacija šol razvija vzporedno z družbenim razvojem.

Šolski muzej zbira poleg učil, učnih slik in pedagoške literature še šolske zakone, učbenike, pedagoški tisk, mladinski tisk, šolske listine, šolske kronike, črne in zlate knjige, šolske pohvale, spričevala, fotografije šolskih poslopij, fotografije dijaške izvenšolske dejavnosti itd.

Poznavanje gradiva pa ni potrebno samo raziskovalcem šolske zgodovine, temveč vsakomur, ki želi spoznati šolstvo svojega naroda.

Gradivo, ki se hrani v Slovenskem šolskem muzeju, omogoča vpogled v pogoje, pod katerimi se je razvijalo šolstvo. Učitelji bi morali poznati razvoj šolstva svojega naroda ter razvoj pouka in vzgoje tudi iz dokumentov in predmetov, ki jih zbira in prikazuje muzej.

Iz dokumentov in razstavljenega gradiva marsikdaj odkrijemo stvari, za katere mislimo, da so nove, pa so jih poznali že naši predniki. Izsledki in skušnje starih šolnikov mnogokrat koristijo mlajši učiteljski generaciji pri delu. Dokumenti, ki so razstavljeni, dokazujejo, kakšen je bil odnos do ljudskega izobraževanja v preteklosti, kako težak je bil boj za uveljavitev naprednih idej v šolstvu itd.

Pomen šolskega muzeja je v tem, da se vedno razvija vzporedno z razvojem šolstva. Razen zbiranja, urejanja, proučevanja in prikazovanja zbranega gradiva prireja muzej v svojih prostorih občasne razstave z določeno tematiko. Najpogostejši obiskovalci muzeja so znanstveni pedagogi, učitelji, dijaki učiteljska in študenti. Želeti bi bilo, da